

NR 1 • 2008 • ÅRG 63

CLAS AMILON
har avlidit 78 år gammal

- Svenska Fångvårdssällskapet 100 år
- Bojan på egna ben?
- Peacemaking Circles
- Clas Amilon en saknad kollega

TIDSKRIFT FÖR KRIMINALVÅRD

NR 1 • 2008 • ÅRG 63

REDAKTIONENS ADRESS

Tidskrift för Kriminalvård
601 80 NORRKÖPING

REDAKTION

Lars Metelius, 070-696 5429
ansvarig utgivare
lars.metelius@swipnet.se

Jan Gustavsson, 011-49 63892
Magnus Björkander, 070-940 0361

REDIGERING

Frans Schlyter, 011-49 63818

Tidskriften utkommer med 4 nummer per år.
Prenumerationspris 75 kr per år.
Medlemskap inkl. tidskrift 100 kr per år.
Postgiro 29 80 60 - 5
www.tfknet.se

TRYCKERI

Myran Grafiska, Varberg
<http://www.myran.biz/>

ISSN 0040-6821

Tidskrift för Kriminalvård utges sedan 1946 med Svenska Fångvårdssällskapet som ägare. Åsikter och idéer som framförs i signerade artiklar eller i intervjuer står helt för artikelförfattarens eller den intervjuades räkning.

innehåll

Redaktören har ordet 3

Svenska Fångvårdssällskapet 4

Gunnar Engström

Bojan på egna ben 8

Margareta Munklinde, Kristina Berglund,
Else Maj Olsson och Gert Stern

Peacemaking Circles 13

Eleonor Lind

Nordiska perspektivet 18

Knut Storberget

Hinsehäxan 20

Lars Metelius

Clas Amilon kamrat och vän 21

Eva Edstedt Linghult

Dålig smak Turistföreningen! 23

Karl-Henrik Ström

Foto omslag och inlaga:
Info Kriminalvården/Hk

Manusstopp nr 2 är 20 maj 2008
Skicka till lars.metelius@swipnet.se

Redaktören har ordet

Det börjar bli dags att påpeka att jag inte är emot vetenskap eller forskning som sådan, tvärtom. Vad jag reagerar på är ensidighet och nya allennarådande sanningar och hur lätt det är att tolka och påstå att man nu vet hur det ska vara. Jag har varit med lite för länge och för många gånger om nya behandlingsmetoder som ska frälsa oss.

Vi som jobbade med behandling på tidigt 70-tal var just med om att psykoanalysen spelat ut sin roll och ersattes av Gestaltterapi som en snabbvariant. Vi lärdes att vara skeptiska mot journaler och protokollföring.

Inom narkomanvården prövades det hej vilt med skapande drama, rollspel, konfrontations grupper och sensitivitetsträning förutom miljöterapi och gruppdynamik, ofta bedrivna av icke särskilt välutbildad personal. Vi har fått se transaktionsanalys, primal- och identitetsterapi och 12 stegsprogram komma och gå och nu är det kognitiv beteendeterapi för hela slanten. Det finns faktiskt forskning som visar att det viktiga är inte metoderna utan kontakten, kontinuiteten och relationen samt utövarens tro på verksamheten (Bergmark och Oscarsson).

Efter en lång tids uppgivenhet vad beträffar möjlighet att påverka människor överhuvudtaget och deras negativa beteende så kom påverkansprogram inom kriminalvården, från *nothing works* till *what works*. Men naturligtvis hämtat utifrån där delvis andra villkor gäller, som t.ex. USA och Kanada.

Det är väl fantastiskt att man vill undersöka, kartlägga och utvärdera för att få fram fungerande metoder för hur vi ska påverka och förändra destruktivt beteende. Det är väldigt bra om kriminalvården får resurser och man fylls med meningsfullhet och hopp. MEN allt måste ske med sans och reson, självklarheter, ja visst men ...

Det är allt för lätt att använda evidens baserat material som täcks upp av så och så många undersökningar som passar in i databehandlingsmallen och säga att nu har vi överväldigande bevis. Men alla dom undersökningarna som inte passade in i mallen och som kanske kom fram till andra resultat. Eller annan form av forskning inom socialt arbete, som ofta mera rör kartläggande av små populationer, men med mer eller mindre djupgående evidens.

Jag var med och lyssnade på när regeringens narkotika politiska samordnare, Björn Fries slut presenterade resultatet av en del av den forskning som initierats under de fem åren a '100 milj. I väldigt snygga presentationer med absolut senaste tekniken fick vi veta att narkotika inte tillför något till vare sig samhället eller individen. Bra i för sig att få bekräftat det som alla länge påstått, men vad vi ska göra åt klasskillnader eller social misär som ofta är orsaken till problemen sås inte. Inte heller att det jämförelsevis allt överskuggande problemet är alkoholmissbruk och anabola steroider samt spel och psykiska problem.

Nå väl, gott nytt år och stort tack till alla medverkande till en fortfarande levande debattidskrift trots sina dryga 60 år. Det finns utrymme för fler historiska tillbakablickar.

Väldigt bra att Frivården Malmö tar till orda i bojan frågan och medling i alla dess former är ständigt aktuell för TFK.

Lars Metelius
lars.metelius@swipnet.se

Svenska Fångvårdssällskapet 100 år

AV GUNNAR ENGSTRÖM

INTERNATIONELLA STRÖMNINGAR

Tankar om organiserad hjälpverksamhet och fångvårdssällskap har funnits sedan förre hälften av 1800-talet. Idén om sådana Sällskap kom från England, Frankrike och USA och i Norge och Danmark bildades stödföreningar för frigivna fångar år 1841 respektive 1842.

Kronprins Oscar, sedermera Oscar I, visade ett påfallande engagemang i sociala frågor, fattigvård, folkskola och inte minst fångvård. Hans resor och kontakter ute i världen hade fördjupat hans intresse och engagemang inom de nämnda områdena. År 1840 utkom en bok på 160 sidor med gult omslag, benämnd ”gula boken”, ”*Om straff och straffanstalter*” och som under 1800-talet kom att få stor betydelse för utformningen av kriminalpolitiken i Sverige. Boken var utgiven anonymt men vetenskapen kunde fast-

ställa att kronprins Oscar var författaren till detta debattinlägg. Den var utomordentligt välskriven, detaljrik med klar disposition byggd på djupa insikter i ämnet och som ”enade framstegsvännerna, stärkte de tvehågsna, övertygade och bröt motstånd”. (Torsten Eriksson, 1967)

Författaren var motståndare till dödsstraffet, argumenterade för införande av cellfångelser, där de intagna i ensamhet kunde begrunda sina brott och förmås tänka i nya banor för att underlätta anpassningen i samhället. Han pläderade vidare för en vettig sysselsättning för de intagna och att de skötsamma intagna skulle få villkorlig – straffidsavkortning – men att sådan skulle beviljas med yttersta sparsamhet och efter noggrannaste prövning. Han ansåg också att man, som på så många andra håll i världen, ska upprätta *fångvårdssällskap* med uppgift att vårda sig

om fångarnas behandling och möjligheten av deras förbättring under fängelsetiden samt att ägna omtanke om frigivnas utkomst genom att skaffa dem arbete.

CELLFÄNGELSEREFORMEN OCH FÅNGVÅRDSSÄLLSKAP

Under perioden 1846 fram till 1862 uppfördes 24 nybyggda cellfängelser. De första öppnades i Stockholm, Linköping och Kristianstad. I ett kungligt brev 1846 uppmärksammades landshövdingarna i dessa tre städer att cellstraffet tillät ”samtal med gudfruktiga, redliga och förståndiga personer, hvilkas förmaningar och uppmuntringar lända fångarne till förbättring och tröst...” (S Wieselgren 1895) Men fångvårdssällskapen och skyddsföreningarna blev inte särskilt

långlivade och de försvann nästan helt under 1850- 60-talen på grund av kritik mot dessa från fängelsepersonalens sida. Man menade att de frivilliga vid sina besök på anstalterna lade sig i verksamheten och att de därför kom att betraktas som en säkerhetsrisk. Men en del av föreningarna återupplivades och år 1879 fanns elva fångvårdsföreningar.

SVENSKA FÅNGVÅRDSSÄLLSKAPET BILDAS 1907

Efter sonderingar och förberedelser bland några fångvårdstjänstemän i Sydsvrige bildas Svenska Fångvårdssällskapet vid ett konstituerande sammanträde i Örebro den 8 augusti 1907. Ett trettiotal direktörer, bevakningsbefälhavare, fängesläkare och fängelsepredikanter hade samlats. *Sällskapet hade som målsättning att verka för fängelsepersonalens*

kompetensutveckling, att ge fångvården en ändamålsenlig reformering och tillvarata tjänstemännens ekonomiska och sociala intressen. Fängelsedirektören på Karlskronaanstalten, *Ulrik Leander*, blev sällskapets förste ordförande och fungerade som sådan till 1915. Han blev på nytt vald som ordförande 1920 och förblev Sällskapets ordförande fram till 1932. Ulrik Leander var även en följd av år riksdagsledamot i andra kammaren.

Fångvårdens befattningshavare åtnjöt på den tiden ingen semester och lönerna var ojämnt fördelade inom fångvårdstaten. Det senare berodde på att vid länsfängelserna och kronohäkterna skulle befattningshavarna till en del avlönas av den inkomst, som inflöt för fångarnas arbete. Då det var lättare att skaffa löande arbete på det ena fängelset än på det andra blev följden att inkomsterna och därmed lönerna blev väsentligt olika. Sällskapet skulle vara en ideell sammanslutning och det markerades genom att även ämbets- och tjänstemän inom kriminalvårdstyrelsen kunde bli medlemmar.

TIDSKRIFT FÖR KRIMINALVÅRD (TFK)

Redan vid Sällskapets första möte 1907 berördes frågan om att utge en fångvårdstidskrift. Men det skulle dröja ända fram till början av 1940-talet då det kom ut några nummer av en stencilerad upplaga. Första tryckta numret av *Tidskrift för Kriminalvård (TFK)* kom ut i april 1946 i Svenska Fångvårdssällskapets och Svenska Skyddsförbundets regi. Tidskriftens Primus Motor var under drygt 50 år framlidne förre kriminalvårdsdirektören Gunnar Marnell. I en intervju i samband

med tidskriftens 50-årsjubileum säger han att han under åren betraktat tidskriften som ett ”öppet åsiktstorg” där meningarna bland alla kategorier medarbetare fritt fått bryta sig mot varandra. Men i väven av värderingar har behandlingstanken löpt som en röd tråd genom årgångarna.”.

KOMPETENS, VERKSAMHET OCH NORDISKT SAMARBETE

Som redan nämnts skulle Sällskapet ha som förnämsta syftemål att bereda fängvårdstjänstemännen möjlighet att öka sin kompetens i sitt yrke. Detta framgår av protokollen som allt sedan starten visar att utbildningsfrågan ständigt varit uppförd på programmet och gjorts till föredrag och diskussion.

Anstaltsbeståndet i landet år 1907 har inga likheter med dagens bestånd. Till fängvården hörde på den tiden också de stora och inte så få tvångsanstalterna. Några öppna anstalter fanns inte utan fängelserna var slutna och cellsystemet tillämpades strikt. Av gamla slott och fästningar fanns ännu kvar Malmöhus och Landskrona. Små kronohäkten fanns spridda i landet från norr till söder och antalet intagna i landet uppgick till cirka 3000. Det fanns mer än 300 kvinnor på fängelser och tvångsanstalter. Jordbruksarbete för straffade och tvångsarbetare var en fråga som ständigt kom upp till diskussion i samband med Sällskapets möten. Tills vidare var det bara Svartsjö som 1908 på försök införde jordbruksarbete som sysselsättning och som på sikt skulle ersätta Svartsjös dystra stenhuggning. Men cirka tio år senare utsträcktes försöken till att omfatta det

egentliga fängelseklientelet och Mariestad och Singeshult kom till som jordbruksanstalter.

Andra viktiga frågor som i ett tidigt skede behandlades på Sällskapets möten var bötesstraffens reformering, utökning av villkorlig dom och villkorlig frigivning, arbetsdriftens fostrande betydelse, vård och behandling av frigivna fångar och åtgärder mot ungdomsbrottligheten.

Svenska Fängvårdssällskapet har även bidragit till den nordiska gemensamhetstankens främjande. Redan före första världskriget hade Sällskapet planerat ett gemensamt möte med de danska fängvårdsmännen men världskriget hindrade dessa planer. Mötet med danskarna ägde rum den 10 september 1923 i Malmö dit en stor skara fängvårdsmän anlände från Danmark. Dagen därefter var mötet förlagt till Köpenhamn, dit de flesta av de svenska mötesdeltagarna medföljde. Nästa möte år 1927 var helnordiskt och var förlagt till Stockholm med representanter från Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island. År 1931 stod Finland som arrangör. Utbytet med de nordiska länderna i Sällskapets regi har under de senare decennierna minskat påtagligt och nästan upphört. Besöken och erfarenhetsutbytet i de nordiska länderna när det gäller kriminalvårdens olika personalkategorier sker numera i andra former.

LÅNGLIVAD JUBILAR

Fängvårdssällskapet årliga och halvårsvisa möten hålls numera regelmässigt i Stockholm. Från starten 1907 och några decennier framåt var mötena förlagda på skilda

platser ute i landet. Sällskapet har under senare år arrangerat debatter och seminarier med fokus på vård- och behandlingsfrågor. Deltagarna i dessa sammankomster, som är välbesökta, har kommit från hela rättskedjan, angränsande vårdområden, frivilliga organisationer och enskilda. Idag samarbetar Svenska Fångvårdssällskapet och Föreningen Skyddsvärnet i Stockholm när det gäller seminarier och debatter som berör kriminalvård och andra närbesläktade områden. Förra direktören på Långholmen, Sven Axi, berättade vid några tillfällen att Fångvårdssällskapet 1907 förutspådde en mycket kort livslängd. Det var fara att barnet skulle avlida redan vid själva födelsen sades det. Men så blev det

inte. När Fångvårdssällskapet fyllde 50 år 1957 trodde dåvarande kriminalvårdsdirektören i Stockholm, Gunnar Rudstedt, att namnet Fångvårdssällskapet knappast skulle leva vidare i ytterligare 50 år när nu det mesta är på väg att stöpas om. Men namnet liksom Sällskapet lever vidare och hundraåringen tycks inte förete några ålderskrämpor. Ett fyrfaldigt leve för jubilarerna!!!

Gunnar Engström
gunnar.engstroem@comhem.se

Gunnar är f.d. kriminalvårdsdirektör i Region Stockholm och f.d. ordförande i Svenska Fångvårdssällskapet

Är det dags för bojan att stå på egna ben?

AV MARGARETA MUNKLINDE, KRISTINA BERGLUND,
ELSE MAJ OLSSON OCH GERT STERN

UTVIDGNING AV ELEKTRONISK ÖVERVAKNING

Verkställigheten av fängelsestraff med elektronisk boja har genomgått en revolutionerande utveckling de senaste tio åren. Alltsedan försöksverksamheten med elektronisk boja började 1994 och permanentades 1997 har verkställigheten utökats med flera hundra procent. Idag verkställer cirka 600 personer varje dag fängelsestraff i frihet genom elektronisk kontroll.

När försöksverksamheten startade var det längsta ådömda fängelsestraffet för intensivövervakning 1 månad och sedan 2005 gäller en strafftid på 6 månader, vilket innebär fyra månaders verkställighet. Intensivövervakning utsluss för var minimitiden av straffet 2 års fängelse och verkställigheten kunde maximalt uppgå till 4 månader.

I den nya lagstiftningen om utökad frigång har maximitiden utökats för att som mest omfatta en fjärdedel av verkställigheten. Det finns därmed ingen lägre gräns för intagna som är dömda till lagens strängaste straff, även om andra lagrum i kriminalvårdslagstiftningen och praxis innebär begränsningar av hur länge en person kan verkställa fängelsestraff med elektronisk boja.

HUR HAR IÖV UTVECKLATS?

Vad som begränsar antalet intagna som skulle kunna ges möjlighet att verkställa fängelsestraff i frihet med elektronisk kontroll kan man bara gissa och det är av den anledningen vi vill diskutera möjliga hinder och ge idéer inför en framtida utveckling.

Frivården har alltsedan försöksverksamheten ansvarat för genomförandet av intensivövervakning. Vi fyra handläggare har arbetat med intensivövervakning och utsluss, numera utökad frigång under en alltmer hektisk period, och sett antalet verkställighetsdygn fördubblas de senaste tre åren och blivit alltmera bekymrade över den senaste tidens utveckling, vilket vi tror kan ha flera olika orsaker.

Den främsta orsaken är att kriminalvården trots ny lagstiftning inte genomfört några egentliga organisatoriska förändringar för frivården. Däremot har kriminalvården gett de regionala enheter en ny roll vilket medfört att policyn för hanteringen av intensivövervakning ändrats i olika delar av landet.

Före den nya lagstiftningen om utökad frigång beslutades alla ärenden om utsluss av kriminalvårdsstyrelsen. På så sätt utvecklades en praxis som fick en omedelbar genomslagskraft ute på de olika frivårdsenheterna där utredningarna om utslussärenden ägde rum. Nämnas kan att en utslussutredning är ytterst omfattande till sin karaktär och tar mycket handläggartid i anspråk och arbetstiden har blivit alltmer begränsad för varje frivårdsenhet. Det är därför av stor betydelse för varje handläggare att veta vilken praxis som råder vid beviljande av utökad frigång och vilka resurser som måste kopplas in för genomförandet av den utökade frigången.

Efter ett år med den nya lagstiftningen och med nya beslutandefunktioner tycks läget ha klarnat något, i vart fall för frivården i Malmö, men om situationen i

hela landet ser likadan ut, det vet vi inte alls. Vi vet inte heller hur de olika Övervakningsnämnderna, som fattar beslut om avbrytande av utökad frigång jämte ärenden med avbrytande av intensivövervakning vid misskötsamhet har lika synsätt.

VEM GRANSKAR HUR DEN ELEKTRONISKA ÖVERVAKNINGEN HANTERAS?

Nu kan man ju invända att det behöver inte vi handläggare bry oss om. Att det kanske finns forskning på det området och någon som har kontroll, men i så fall har det inte nått gräsrotsnivå.

Tidigare har BRÅ följt utvidgningen av intensivövervakning och intensivövervakning utsluss under dess försöksperiod, men nu är det helt tyst på den fronten. Sker det någon granskning över huvud taget?

Under uppbyggnaden av intensivövervakningen och intensivövervakning utsluss ansvarade kriminalvårdsstyrelsen direkt för policyn. Genom en central samverkansgrupp med representanter från landets regioner och lokala nätverk kunde en snabb information och god kommunikation upprätthållas mellan de beslutande organen och genomförarna, dvs frivården, ute på fältet.

När de regionala enheterna fick nya styrande och beslutande roller framfördes därifrån kritik mot att den centrala och samverkande gruppen fått en särställning i organisationen, vilket naturligtvis var helt befogat eftersom regionerna svarar för budgeten.

Den centrala gruppen med dess olika regionala och lokala representanter skulle skrotas. Det gick nu inte att genomföra alldeles enkelt eftersom kriminalvården förnyat sin park med elektronisk utrustning och bytt datasystem, så samverkansgruppen fick leva kvar om än i mer blygsam omfattning.

Vid Regionkontoret i Malmö förstod man värdet av central kontakt med huvudkontoret och har två handläggare representerade vid varje möte. Regionen har även medverkat till samverkansmöten för frivården och anstalterna avseende utökad frigång i frågor rörande beslut, praxis, programverksamhet, säkerhetsfrågor och annat. Det lär dock inte fungera på samma sätt i hela landet.

IÖV-BEREDSKAP OCH KONTROLL

Intensivövervakningen och den utökade frigången är förknippad med villkor om boendet, sysselsättningen, deltagande i behandling och programverksamhet mm.

Det råder absolut alkohol och drogförbud. Utöver den elektroniska kontrollen kontrolleras även klientens nykterhet och att han fullgör sina åligganden av frivården. Klienten kontrolleras även genom oaviserade kontrollbesök på tider då klienten ska vara i bostaden.

Om en klient bryter mot villkoren genom att exempelvis dricka alkohol i strid mot bestämmelserna, vilket oftast uppmärksammas vid frivården kontrollbesök i klientens bostad på kvällstid eller under helgerna, leder detta till att verkställigheten avbryts interimistiskt av jourhavande beslutsfattare som har beredskap.

Vid frivården i region syd råder alltså samma system som vid intensivövervakningens införande att beredskapen innehas av handläggare vid frivården.

Det senaste året har en förändring skett beträffande beredskapen i flera kriminalvårdsregioner. Anledningen tror vi är att beredskapsersättningen har genererat stora kostnader i och med att antalet verkställighetsfall ökat och omfattningen av störningarna likaså. Vi har sett olika lösningar såsom att knyta beredskapen till landets större anstalter eller till häkten där det redan finns vaken personal och som har s.k. kriminalvårdschefsberedskap.

Problemet har uppstått genom att häktes- och anstaltspersonal inte besitter kunskaper om intensivövervakning. Det gäller dels handhavandet av teknikfrågor men även specifika frågor som rör verkställigheten i frihet. Det kan gälla allt från att hantera frågor om sjukdom och barnafödande till rena teknikfrågor. Inför genomförandet av beredskapen till häkten och anstalt har frivårdshandläggare fått lägga mycket tid på utbildning av vakthavande personal. Därtill har nyanställning av vakthavande personal fått ske för att kunna hantera beredskapen beträffande intensivövervakning. Inom någon region har man lagt samman samtliga frivårdsdistrikts beredskap till ett distrikt.

Utan datastöd för beredskapsinnehavaren beträffande samtliga påbojade i regionen försvåras den typen av kontroll, men har trots allt fungerat tillfredsställande i någon region. För den aktuella regionen har man beredskap för upp emot 100 klienter. Det är ungefär så många

som en traditionell beredskapsinnehavare kan hantera enligt uppgift.

Den traditionella beredskapen utförd av en handläggare vid frivården sker jämte egen dagtjänst, dygnet runt en vecka i taget. Beredskapshandläggaren har jourtelefon med sig i bostaden och är anträffbar dygnet runt. Han/hon har pärmar med sig i bostaden med uppgifter om samtliga klienter och deras schematider. Efter kvällens och nattens beredskap går man igenom alla larm på dataskärmarna på frivårdskontoret och vidtar de eventuella efteråtgärder, som inte de akuta larmen genererat utanför kontorstid.

Kontrollen av klientens skötsamhet är A och O för att intensivövervakningen ska utgöra ett gott alternativ till verkställigheten i anstalt. Hittills har BRÅ vid sina undersökningar inte haft alltför allvarlig kritik mot frivårdens kontrollfunktion. Hur det ser ut idag och i framtiden vet vi inget om.

FRAMTIDA UTVECKLING

Kriminalvården ska förbättra frigivningsförberedelserna. Generaldirektören har i en ledare förklarat att frivården ska vara huvudansvarig för utslussningsarbetet av intagna till en bättre frigivning för att minska återfall i nya brott. Detta tror vi innebär att flera intagna kommer att slussas ut till vårdvinstelser eller utökad frigång.

Vi frivårdshandläggare välkomnar denna nyordning efter årtal av återhållsamhet, besparingskrav och snålt tilltagna budgetar som inte ens tillåtit en frivårdshandläggare att besöka en intagen på anstalten. Men vi känner också oro. Hur ska

detta kunna genomföras om man inte samtidigt tilldelas resurser? Nu beräknas budgeten efter en mall hur många personutredningar som ska genomföras, hur många klienter en handläggare ska ha och hur mycket tid exempelvis intensivövervakningsärende eller utökad frigång får ta. I tidsåtgången för exempelvis ett hembesök inför lämplighetsbedömning och teknisk bedömning av bostaden säger mallen 1 timma. Någon restid är inte inräknad, trots att bostaden kan ligga 8-9 mil från Malmö, och ännu mindre att vi av säkerhetsskäl ska vara två handläggare vid hembesöket. Om det uppstår ett haveri med övervakningstekniken som måste åtgärdas i bostaden får det ske på 0-tid enligt resurstilldelningen.

Inför den framtida utvecklingen av elektronisk övervakning tror vi att antalet klienter kommer att öka till en omfattning som vi inte ens kan gissa oss till idag.

För att denna utveckling ska kunna ske krävs att våra beslutande organ inser innebörden och är beredda genomföra de förändringar som krävs.

BEHOV AV EN NY ORGANISATION

Vi behöver en central ledning för praxis-skapande runt lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd.

Vi behöver ett tydligt ansvarstagande för verkställigheten med elektronisk boja.

Vi behöver en organisation, en ny plattform, frikopplad från frivårdens övriga uppgifter som är specialiserad för verkställighet utanför anstalt.

Organisation bör bestå främst av specialutbildad personal som kan hantera såväl utredningsärenden som genomförandet av den elektroniska övervakningen i frihet.

Organisationen bör ledas av en chef som är specialutbildad för verksamheten.

Organisationen ska ha eget budgetansvar under ledning av såväl huvudkontoret som den regionala enheten.

Utbildning och policyskapande av/för såväl frivårdshandläggare, som beslutande bör vara central.

Beredskap för intensivövervakning och ökad frigång ska vara lika i hela landet.

Innehavare av beredskapen ska ha erforderlig kompetens för att kunna fatta beslut.

Ett interimistiskt avbrytande av verkställigheten, med innebörd att klienten förpassas till anstalt eller häkte, är en grannliga uppgift som ska hanteras av utbildad personal.

BEHOVET AV GRANSKNING

För att genomföra denna förändring är det nödvändigt med en ingående granskning av verksamheten. Vi föreslår att BRÅ får detta uppdrag med rapportering till kriminalvården, regering, riksdag och departement.

Granskningen bör dels vara inriktad på om vi har en adekvat organisation, och om inte, hur ska den se ut.

Granskningen bör även räkna antalet verkställighetsdygn, avbrytanden, misslyckanden, men även om verkställigheten fungerar så bra som vi tror.

Frågan om man kan verkställa intensivövervakning över gränserna bör även beläggas. Danska kriminalvården har väckt frågan och den är inte ny för oss som bor nära danska gränsen heller.

Granskningen bör även omfatta kostnaderna för elektronisk övervakning. Den bör kriminalvården själv kunna hantera, men även Riksrevisionsverket borde finna frågan intressant eftersom det handlar om av skattemedel.

Vi frivårdshandläggare får ständigt höra att verksamheten kostar alldeles för mycket pengar. Därför vill vi ha frågan belyst och presenterad i siffror. Kostar vi pengar eller sparar vi på statens medel? Om vi kostar så mycket pengar, varför ska då så många som möjligt avtjäna fängelsestraffen genom elektronisk kontroll. Hur vill man ha det egentligen?

SLUTSATS

Vi frivårdare verkställer fängelsestraff genom elektronisk kontroll för en tiondedel av landets totala fängelsepopulation och i framtiden kan det handla om ännu flera. Vi behöver en bättre organisation som kan hjälpa oss med styrning, rättssäkerhet, utredningshantering, råd och utbildning i teknisk hantering, support och inte minst lite uppmuntran!

Margareta Munklinde, Kristina Berglund,
Elsa Maj Olsson, Gert Stern är
frivårdsinspektörer vid Frivården Malmö

Peacemaking Circles i Finnmark, Norge

AV ELEONORE LIND

SAMARBETE

Efter fem års arbete med medling vid brott lämnar Brottsförebyggande rådet över regeringsuppdraget till Socialstyrelsen. Brå har arbetat med att fördela ekonomiskt stöd, implementera medling vid brott i alla Sveriges kommuner, kvalitets-säkra, utbilda och metodutveckla samt med att forska om medling vid brott. Från den 1 januari 2008 kommer medling vid brott att ingå i socialtjänstens ordinarie verksamhet och det blir kommunernas ansvar att sörja för att alla gärningspersoner under 21 år ska kunna erbjudas medling. Socialstyrelsen kommer att utöva tillsyn över medling vid brott som kommunerna kommer att erbjuda. Socialstyrelsen kommer att beskriva hur medling ska gå till och vilka lagar som styr verksamheten i en bok om unga lagöverträdare som de ger ut våren 2008. Medling vid brott är ett samarbete mellan medlingsverksamhet, socialtjänst, polis och åklagare. Socialstyrelsen kommer inte

att tillhandahålla utbildning som Brå tidigare gjort och de kommer heller inte att agera som en nationell samordnande enhet. Kommunerna får själva besluta om hur de vill lösa dessa frågor.

UTVECKLING

Övergången till Socialstyrelsen kommer med all säkerhet att föra med sig ett antal förändringar för medling vid brott. Många av dem som arbetar med medling vid brott runt om i landet är oroliga över att det kan bli sämre än vad det är idag, men förhoppningar finns också om positiva förändringar. Många goda krafter som under Brås förvaltarskap inte använts fullt ut kommer att kunna driva medling vid brott framåt och utåt. Några av de positiva förändringar som vi kanske kan förvänta oss är att medling med all sannolikhet kommer att utvecklas på ett dynamiskt och inspirerande sätt. Olika användningsråden kan påbörjas och metoden utvecklas och anpassas efter in-

dividuela sammanhang. Medling vid brott ligger inom den reparativa rättvisans filosofi och ett sätt att utveckla den är genom så kallade Peacemaking Circles i vilka man bjuder in dem som i det vidare nätverket känner och arbetar med gärningspersoner och brottsoffer.

BERÄTTAR HISTORIER

Hösten 2007 hade jag förmånen att få delta på en femdagars utbildning i Peacemaking Circles med Philip och Harold Gatensby två inspirerande bröder från Tlingit stammens indianer i Yukon, norra Kanada. Utbildningen anordnades av Finnmarks Tingsrätt och genomfördes i Finnmark i nord Norge. I sitt arbete blandar de traditionella indianska metoder med modern psykologi. De har ett narrativt sätt att förmedla kunskap som är kännetecknande för hur indianer förmedlar viktig information. De berättar historier! Vid varje fråga från deltagarna svarade bröderna med att berätta en historia. Kunskapen sitter i historieberättandet.

Peacemaking Circles är en metod för hur man samtalar med varandra och löser problem i större grupper och blandar ett traditionellt förhållningssätt med modern psykologi. De problem man tar upp i Peacemaking Circles handlar ofta om brott i närsamhället. Men de flesta av de problem som man stöter på mellan människor kan behandlas, som till exempel våld i nära relationer, problem i skolor eller på arbetsplatsen, konflikter mellan familjemedlemmar eller sexuella övergrepp. Metoden har likheter med andra former av nätverksmöten eller familjerådslag som används i många kommuner i

Sverige. I processen kan de som är direkt, såväl de som är indirekt berörda av brottet eller konflikten delta. Peacemaking Circles faller inom ramen för den reparativ rättvisa där de som har begått ett brott eller åsamkat någon en skada kan få möjlighet att ställa till rätta. Den reparativa rättvisan fokuserar på mänskliga relationer, ställer frågor om vem som är involverad, vad de berörda behöver och hur man kan gå vidare på ett fredligt sätt. Metoden har hittills använts främst i Kanada och Nord Amerika.

RÄTTEGÅNG GJORDE INGEN SKILLNAD

Harold och Phil Gatensby började använda metoden eftersom man kände sig illa tvungen att hitta alternativa sätt till det västerländska rättssystemet. I den lilla by i norra Kanada där de bor kom domaren med sitt följe ungefär en gång i månaden och genomförde rättegångar. Rättegången innebar ingen skillnad på brottsligheten, människor och fram för allt ungdomar begick inte färre brott för att de blev dömda. Man var i byn missnöjd med det rådande systemet och rannsade sin egen kultur och historia för att hitta beprövade men kanske bortglömda sätt för återinföra närsamhällets medlemmar i den samhälleliga gemenskapen. Första gången man prövade Peacemaking Circles var när en släkting till en av bröderna hade misshandlat sin fru. Man bjöd in mannen och hans hustru samt andra familjemedlemmar, vänner och arbetskamrater till ett gemensamt möte. Efter att ha suttit i cirkel ett par timmar och diskuterat vad som hänt, vem som gjort vad och vad som är viktigt för de berörda, kom man överens om en handlingsplan för mannens förhållningssätt till sin fru.

Man diskuterade också om hur resten av familjen skulle agera i förhållande till både mannen och kvinnan. I konflikter finns det alltid fler än de som är direkt berörda av den, personer som på ett eller annat sätt påverkas av konflikten eller påverkar hur de direkt berörda agerar. Dessa personer kan vara med och arbeta för en positiv lösning av konflikten. Detta fungerade, mannen höll vad han kommit överens om och hela familjen involverades på ett bra sätt. Fler ärenden kom till Harold och Philips kännedom och de arbetade vidare med cirkelarna. Deras rykte spred sig och de snart blev de inbjudna att arbeta med ärenden över hela Kanada och så småningom även i USA. De har nu lärt ut metoden till många representanter som arbetar direkt med cirklar inom och utanför rättsväsendet både på landsbygd såväl som i inre stadskärnor i stora städer.

PROCESSEN TAR TID

Peacemaking Circles används alltså både som en del av rättsprocessen men kan även vara ett alternativ eller komplement till den. Processen kan användas före eller efter rättegång. När ett brott har begåtts eller ett problem eller en konflikt uppstår, sammankallar de ansvariga för Peacemaking Circles till en träff med de direkt berörda där man tar reda på vem som bör vara med vid ett möte. Processen tar tid, och tid är en viktig ingrediens för att bygga förtroende och relationer mellan dem som deltar.

Vid varje Peacemaking Circle finns det en samtalsledare som håller i ramarna och ser till att alla blir hörda och att ingen kränkt. Samtalsledaren håller tiden och fördelar ordet. Den person som talar håller ett föremål för att poängtera att alla andra ska lyssna noga och inte avbryta.

Föremålet vandrar runt cirkeln och alla får en möjlighet att tala. Vill man inte säga något håller man föremålet och säger att man inte har något att säga och så vandrar föremålet vidare. Det är en djupgående form av demokrati eftersom man har fått möjlighet att tänka igenom vad man vill säga innan man talar. Men innan man kommer till vad problemet verkligen är hjälper alla deltagare till med att ta fram riktlinjer för hur mötet ska gå till väga och vilka värderingar man tycker ska gälla för mötet. Detta tar tid och fyller ett antal funktioner. Under den tid som det tar kommer alla till tals, blir hörda, får hjälp att säga det som är viktigt och får tid att lära känna varandra och känna sig trygga med varandra. De upptäcker ofta att de har mycket gemensamt och de känner igen varandras reaktioner i olika situationer. Alla är med och tar beslut om vilka värderingar man vill ska styra mötet. Det är i våra värderingar som vi verkligen ser våra likheter. De flesta av oss vill bli behandlade med respekt, vänlighet och omtanke. Här kan vi ofta komma överens vilket blir en god bas till hur vi går vidare och löser våra olikheter.

Faserna i processen är att:

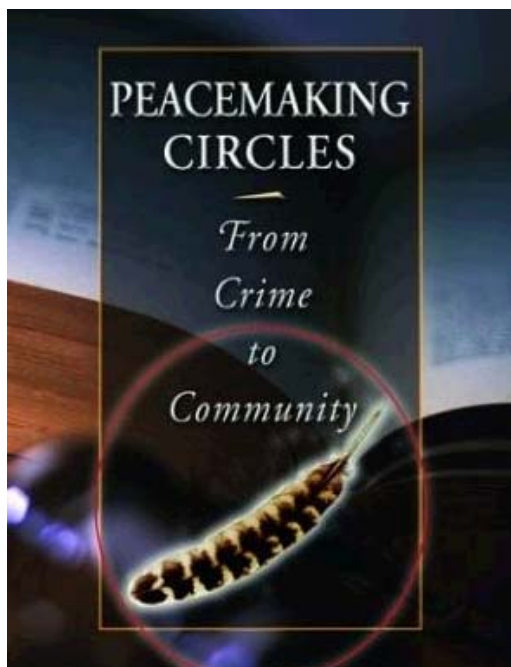
- lära känna varandra och berätta varför man kommit till mötet
- bygga förtroende mellan deltagarna som är grundläggande för att positiva förändringar, problemlösning och försoning ska kunna ske
- identifiera problemet och
- skapa en handlingsplan inför framtiden.

Även i handlingsfasen slutar man inte förrän alla är tillräckligt överens om hur man vill att framtiden ska se ut.

Varför ska man arbeta med Peacemaking Circles? Därför att det är ett sätt att involvera människor som bor och arbetar nära varandra och att underlätta för oss att bry oss om varandra. När vi lär känna varandra får vi kontakt, inte bara med varandra, utan även med oss själva. Vi får ett utlopp för att bry oss om varandra, får stötas och blötas mot varandra och lär därigenom känna oss själva lite mer samtidigt som vi naturligtvis lär

känna varandra. Vi behöver många metoder för att motverka våld och utanförskap. Vi behöver metoder som visar våra ungdomar att vi bryr oss om dem och som hjälper dem att hitta sin egen goda väg framåt. I en ständigt föränderlig värld behöver vi varandra. ”Det krävs en hel by att uppfostra ett barn” är ett talesätt som jag lånat av indianerna. Och på 2000-talet är detta viktigare än någonsin.

leonore.lind@telia.com
www.medling.nu

Rättegång i domstol är kanske inte alltid det bästa sättet att reagera på brott?

Tips:

Googla på Peacemaking Circles och Restorative justice

Titta på European Forum for Restorative Justice www.euforumrj.org/

Nordiska perspektivet

AV JUSTISMINISTER KNUST STORBERGET, NORGE

Detta säger en hel del om var vårt norska broderland befinner sig kriminalpolitiskt och att vi kanskje har en något att lära. Tveka inte inför norskan, när man väl kommit över mödan är det väl värt besväret. Vi ska försöka återuppta en del av det tidigare nordiska perspektivet. LM, red

STRAFF SOM VIRKER

Rundt halvparten av alle innsatte har et rusproblem, er kronisk syke og var uten jobb ved fengsling. Mange av dem vender tilbake til ny kriminalitet. Det er på tide å tenke nytt omkring norsk straffegjennomføring, finne andre og bedre måter å straffe kriminelle på og gi barn et alternativ til fengsel. Jeg er klar til å møte alle i debatten om en åpnere og mer rehabiliterende kriminalomsorg.

SEND INN DITT FORSLAG HER.

I 2008 legger regjeringen fram en stortingsmelding som skal stake ut en ny kurs for kriminalomsorgen. En av ambisjonene er at dette arbeidet skal bidra til å finne alternativer til fengsel og å bli mer effektive i forhold til rehabilitering.

AKTIV KAMP

Trygghet i samfunnet er og blir denne regjeringens viktigste justispolitiske mål. Derfor vil vi ha en mer aktiv kamp mot kriminalitet. Derfor har vi sagt at vi vil

forebygge bedre, oppklare mer, reagere raskere og rehabiliterer bedre, og derfor har vi satset betydelig på kriminalomsorgen de to siste årene: Vi har gitt et viktig bemanningsmessig løft til friomsorgskontorene. I løpet av 2007 vil 316 nye fengselsplasser være opprettet, og for hver fengselsplass vi etablerer, følger det med midler til innholdet i straffegjennomføringen. Denne regjeringen har gitt et historisk løft til fengselsundersøkingen, og innen årsskiftet vil det som en følge av dette være opplæringstilbud ved alle landets fengsler.

Men regjeringen er også villig til å tenke annerledes når det gjelder straffereaksjoner og soningsformer. Samfunnets trygghet settes i fare ved en ukritisk bruk av fengsel. Denne regjeringen vil reagere strengt på alvorlige forbrytelser og organisert kriminalitet, men samtidig må vi våge å tenke nytt om hvordan samfunnet skal reagere på lovbrudd. Vårt

viktigste bidrag til å få ned tallet på fremtidige kriminalitetsofre, er å finne straff som virker. Så er det da også dette vi har satt oss som arbeidstittel for kriminalomsorgsmeldingen: Straff som virker: en kunnskapsbasert kriminalomsorg.

STØRRE SOSIAL SAMMENHENG

Som tolvåring hørte jeg for første gang om justisminister Inger Louise Valle. Mye hun ble kritisert for den gang er i dag gjeldende justispolitikk i Norge: konflikt-råd brukes hyppig, friomsorgskontorene er styrket, fengselsbetjentene jobber systematisk med individuelle samtaler med de innsatte, og arbeidstrening og tilbud om utdanning er i ferd med å bli en naturlig del av soningstilbudet. Samtidig er minstestraffene satt ned, den kriminelle lavalder er hevet, støtten til ofrene er forbedret, samfunnsstraff er innført som alternativ til fengsel, og vi har fått mer politi ut i nærmiljøet.

Inger Louise Valle satte kriminalpolitikken inn i en større sosialpolitisk sammenheng. Når vi nå arbeider med en ny kriminalomsorgsmelding, må også vi våge å være like nytenkende. Vi behøver en bredest mulig debatt omkring kriminalomsorgen, en dialog som ikke bare blir visjonær og opinionsdannende, men som også kan føre til en klar styrking av norsk straffegjennomføring.

TENKT FRITT, TENK NYTT

Arbeidet med ny stortingsmelding om kriminalomsorgen er noe av det viktigste jeg gjør som justisminister. I prosessen fram mot ny melding vil jeg spørre folk om råd. Innsatte, fagfolk, ansatte i kriminalomsorgen, pårørende, ofre og

unge mennesker er blant gruppene jeg har invitert særskilt med i meldingsarbeidet.

La meg gi noen eksempler: På Hamar hadde jeg i mai et møte med elever ved Katedralskolen som var like nyttig som det var spennende. Disse elevene ved samfunnslinjen viste meg et engasjement i debatten som jeg ble imponert over. De klarte å holde flere tanker i hodet samtidig, de klare å få med seg nyansene i justispolitikken utfordringer og de hadde interessante tanker om norsk straffegjennomføring. Den samtalen vi fikk til på Hamar katedralskole i mai var én av de beste justispolitiske debattene jeg noen gang har hatt. Jeg skal møte dem igjen. Da skal de fortelle meg hvordan de synes vi skal straffe i fremtiden.

DIALOG

Én av de første tingene jeg gjorde som justisminister, var å sørge for at jeg så raskt som mulig fikk besøke de tilsatte på deres egen yrkesarena – i fengsler og i friomsorgskontor. Knappe to år etter er samtlige av landets 50 fengsler besøkt. Denne rundreisen har ikke bare gitt meg nyttige og engasjerende møter med ledere og tilsatte. Jeg har også fått bekreftet at regjeringens arbeid for å fjerne soningskøen og styrke innholdet i straffegjennomføringen er en satsning det er stort behov for.

Dette inntrykket ble også bekreftet da jeg i vinter gjennomførte nettmøte med de tilsatte i kriminalomsorgen.

Til høsten vil jeg dessuten møte studenter ved Politihøgskolen, Kriminalomsorgens utdanningscenter og Institutt for kriminologi. Dette er engasjerte mennesker som er i starten av sin yrkeskarriere og

som har stiftet bekjentskap med sine fagområder allerede. Det er spesielt interessant for oss som skal lage morgendagens kriminalpolitikk å høre deres spontane reaksjoner – både positive og negative – på hvordan vi utøver makt i Norge. Deres erfaringer skal vi ta vare på.

Det samme skal vi med synspunktene til de innsatte, som er en gruppe vi ønsker å lytte ekstra godt til. Derfor har jeg i besøkene i fengslene spurt dem om hva som skal til de for at skal legge om kursen og leve et kriminalitetsfritt liv. Deres samstemmige syn er at de trenger praktisk hjelp underveis i soningen, slik at de kan stå bedre rustet ved løslatelse. Det er ikke vanskelig å være enig med dem i dette.

Men ikke alle har fått kommet til orde ved slike ofte altfor hastige møter. Derfor har jeg fått i stand såkalte dialogkonferanser med innsatte og ansatte ved seks av landets fengsler – i Bergen, Arendal, Bastøy, Bodø, Ravneberget og Drammen. Hovedtema er fremtidens kriminalomsorg, og hensikten er todelt: Deltagernes stemme skal bli hørt i meldingsarbeidet, samtidig som konferansene i seg selv er kulturskapende i fengselet.

TANKER I FYRTÅRNET

Da vi begynte arbeidet med meldingen, ønsket vi å spørre noen andre enn dem vi vanligvis spør til råds. Jeg inviterte derfor sju fag- og kulturpersonligheter – tre professorer, én filmskaper, én skuespiller, én økonom og én dommerfullmektig – til å møtes på Bastøy fyr for å diskutere fremtidens kriminalomsorg. I to dager og én natt diskuterte de hvordan straffgjennomføringen kan gjøres annerledes og bedre enn i dag. Tankene deres ble nylig presentert på kriminalomsorgens fagkonferanse, og ideene var både tankevekkende og gode – ja, møtet var så fruktbart at gruppen allerede har bestemt seg for å møtes igjen, denne gang på Ringerike fengsel.

I vinter inviterte jeg alle tidligere nålevende justisministere – uavhengig av partitilhørighet – til erfaringsutveksling på Oslo fengsel. Det ble en rik og interessant samtale. Nå er også du invitert til å si din mening om hvordan vi skal behandle lovbrøyttere gjennom å bruke Justisdepartementets forslagskasse på nett. Jeg håper du vil bli med meg i denne samtalen om hva slags kriminalomsorg vi ønsker oss de kommende årene. Av Justisminister Knut Storberget

Publicerat i VG 070902

Hinsehäxan

AV LARS METELIUS

Recension av bok av Lillemor Östlin, Bokförlaget Lind & Co 2005

Jag råkade få ett ex av denna bok i min hand och började bläddra i den utan någon större entusiasm men blev ganska snabbt trollbunden. Jag tycker att det är en mycket bra bok som jag kan rekommendera alla, inte minst till oss som jobbar i kriminalvård på olika nivåer.

Den är välskriven, spännande och intressant på ett både fascinerande och skrämmande sätt.

Dels får vi en inblick i hur ett öde växer fram i 50-60 talets Stockholm, dels hur livet på anstalt levs och inte minst upplevs.

Den följer denna person, Lillemor själv från födsel och uppväxt samt den kriminella karriären både utanför och innanför murarna. Det låter kanske inte så spännande för oss som kanske känner många av dessa miljöer alltför väl. Men ge boken en chans, det är den värd och jag tror att det kan vidga perspektiven för de flesta av oss.

Det finns en aspekt av boken där jag inte riktigt kan hålla med Lillemor och det är hennes historik när det gäller heroin och cannabis i Sverige. Nu spelar det väl mindre roll men jag är ändå förundrad.

Hon säger att hasch kom först på slutet av 60-talet och morfin och heroin först på 70-talet. Jag skulle vilja påstå att cannabis användning var ganska utbredd bland konstnärer och studenter redan i början

och mitten av 60-talet i Sverige. Morfin och heroin hade gjort sitt intåg tyvärr med jazzen och storsjärnor som Miles Davis och Stan Getz t.ex., och spred sig till svenska musiker, t.ex. Lars Gullin m.fl.

Men visst, detta pekar mera på att det fanns skilda världar där klassperspektivet spelar in.

Men jag har lite svårt att hänga med på att metadon projekten skulle ha lett in amfetaminister i heroin beroende i någon större utsträckning.

Skildringen av Arne Gejer är väl snare ömsint än pikant och på det hela taget kan man konstatera att Lillemor är präglad av sitt liv som narkoman och kriminell, men ack så ärlig och kärleksfull. Dessutom är boken full av humor.

”Kan man sitta så länge i svenskt fängelse?”, som min yngste son spontant uttryckte det.

Ja, sammantaget går det att sitta 20-30 år för narkotika brott i Sverige och enligt Lillemor Östlin så har narkotika domar ändrat på hela rättspraxis när det gäller bevisbörda för dom. Jämför t.ex. med våldsbrott. Det är därför hon kallar sig Hinsehäxan, offer för en häxprocess.

Läs och begrund: det finns många positiva ord om både plitar och poliser också.

lars.metelius@swipnet.se

Clas Amilon, en saknad kollega, kamrat och vän

Clas Amilon gick bort natten till trettondagen och lämnar ett stort tomrum efter sig.

Clas har funnits med i mitt kriminalvårdsliv sedan 70-talet. Som nybliven kriminalvårdare på Österåker hade jag

förmånen att tillsammans med Clas utforma det som senare blev Österåkersprojektet. Redan då hade Clas en vision av hur kriminalvården kunde skapa drogfria miljöer och behandling av narkotikamissbrukare.

Visionen var att arbeta på flera plan som omfattade;

- differentiering dvs motiverade intagna skulle erbjudas kvalificerad behandling bland annat på Österåker, Härlanda och Hinseberg.
- Icke missbrukare skulle erbjudas plats på drogfria avdelningar där de slapp konfronteras med droger
- Försäljare och langare skulle placeras på egna avdelningar där de inte kunde göra affärer

Till detta skapades uppsökande team på häkten och större möjligheter till kontroll med hjälp av urinprov och narkotikahundar. Senare såg Clas till att det så kallade Missionärsprojektet tillkom. Här knöt kriminalvården till sig ”tillfrisknande missbrukare” som arbetade med motivationsgrupper och skapade hopp på anstalterna att förändring var möjlig.

Clas var verkligen en eldsjäl i kampen mot narkotikan.

Clas kriminavårdsgärning i övrigt får andra berätta om.

Efter Clas flytt till Skåne hade jag förmänen att ha honom som närmaste chef. Det var aldrig tråkigt en enda dag på jobbet och oändliga diskussioner om kriminalvårdens stora och små bekymmer varvades med att vi alla blev delaktiga i Halmstad BK position i Allsvenskan.

Fotbollslaget från födelsestaden svek han aldrig.

Det var naturligt att Clas efter pensioneringen var med att starta Kriminalvårdens kamratförening. Från början var föreningen avsedd att bli en förening för pensionärer men när så många icke-pensionärer också ville vara med ändrades inriktningen på föreningen. Nu kan alla som vill behålla banden med fd och nuvarande kriminalvårdare. För Clas var det viktigt att föreningen skulle vara en bro mellan dagens kriminalvård och erfarenheter på gott och ont från förr. Vid föreningens sammankomster drev alltid Clas att programmet skulle innehålla ”senaste nytt” och kunna varvas med minnen från förr. När Clas avgick som ordförande valdes han till föreningens hedersordförande. Det gäller för oss som är aktiva i föreningen att hålla Clas idéer och ideal vid liv.

Med åren kom Clas att även bli en trogen och nära vän. I glädje och sorg fanns han alltid där och delade med sig av sin klokhet. Jag känner inte många som hade så stort hjärta för sina vänner.

Jag kommer att sakna hans röst i telefon med glada tillrop eller våra gemensamma ”frosserier” på våffeldagen.

Jag hoppas kunna bära vidare en del av Clas värme, engagemang och trofasthet. Med åren kom vänskapen även att omfatta Clas hustru Kerstin och mina tankar går till henne och dottern Marianne med familj.

Tack Clas för alla seriösa samtal, hårt arbete, din aldrig sviktande positiva syn på att förändring är möjlig och inte minst alla goda skratt.

Eva Edstedt Linghult
Malins.minne@prokrami.se

Från intranätet Krimnet:

Clas Amilon har avlidit

En av svensk kriminalvårds mest färgstarka profiler har gått ur tiden.

Clas Amilon började i kriminalvården 1960 och arbetade i två omgångar fram till 1989 vid Kriminalvårdsstyrelsen, bland annat som avdelningschef.

Internationellt engagerad

Åren 1966-68 var han kriminalvårdsdirektör i Härnösand och 1989-94 hade han motsvarande tjänst i Malmö. Clas Amilon var också internationellt engagerad, bland annat för FN och Raoul Wallenberginstitutet i frågor rörande mänskliga rättigheter.

Under många år var Amilon också aktiv inom Kriminalvårdens idrottsförbund.

Vägen till kriminalvården gick via justitiedepartementet, där Amilon arbetade efter jur kandexamen och tingsnotarietjänstgöring. Så här förklarade han yrkesvalet i en intervju i Runtikrim 1994 i samband med att han gick i pension:

Vägen till kriminalvården

- Vid den här tiden, 1958, hade vi en sakkunnig på departementet som hette Torsten Eriksson (sedermera generaldirektör för Kriminalvårdsstyrelsen). Jag kom därför att arbeta åt honom med inriktning på det internationella samarbetet, och på den vägen fortsatte det.

I Clas Amilons kriminalvård var differentiering ett nyckelord. Han var med om att introducera ”bunkrarna” i svensk kriminalvård samtidigt som han aktivt deltog i tillkomsten av anstalten Gruvberget.

- Av enstaka händelser är Gruvbergets födelse något mycket speciellt. Frågan väcktes av landshövdingen Jarl Hjalmarsson om vi ville köpa en hel by. Det var fantastiskt att få fria händer att skapa något helt nytt, och som jag förstår världsunikt.

”Går att påverka”

Så här formulerade han sin syn på klienterna och på kriminalvårdens komplexa uppgift:

- Det är naturligtvis en balansgång mellan realism och optimism. Det finns ju de som valt kriminaliteten som leverbörd, till exempel narkotikahandlarna. Men grundsynen måste ändå vara, utan att vara alltför ljusblå, att ingen är hopplös – människor går att påverka till att sluta begå brott.

Clas Amilon dog i fredags. Han blev 78 år.

Kommentarer i Krimnet

Alltid så glad (Anders Bjernhed)

Har arbetat endast ca. 6 år inom verket och har träffat denna man vid några tillfällen. Han kom alltid fram och hälsade och var lika vänlig och trevlig var gång. Borde finnas fler sådana överordnade. Synd att nu ett sådant föredöme har gått ur tiden. Anders / VO Kirseberg

Re: *Alltid så glad* (Sten-Åke Lövdahl)

Kan bara instämma! Clas var min chef under många år på Kriminalvårdsstyrelsen och det var ett stort nöje att arbeta med honom. Alltid positiv, ville hela tiden utveckling, stöttade, stimulerade och delegerade till de som ville utveckla kriminalvården, hade ingen beslutsångest, gav intagna raka besked – ja eller nej -, var respekterad av den tidens grävsta kriminella och inte minst av personalen på golvet som han behandlade på samma sätt som vilken hög chef som helst. Clas var en stor och positiv profil i många avseenden och ett föredöme som aktiv kriminalvårdare. Även efter sin aktiva tid som kriminalvårdstjänsteman såg han till att hålla kontakten med kriminalvården och f d aktiva kriminalvårdare genom att starta Kriminalvårdens Kamratförening. Vi är ett antal som har fortsatt att arbeta i Clas anda och som idag saknar honom mycket som den gode vän och f d arbetskamrat han varit!

Varför vill Svenska Turistföreningen att vi ska turista runt till svenska mordplatser?

AV KARL-HENRIK STRÖM

Den frågan ställde jag mig – och STF – när årsboken ”Brott och trakt” damp ner hos medlemmarna i slutet av förra året. Behöver dagens extrema intresse för ”kriminalporr” (om jag får uttrycka mig lite slarvigt) verkligen ytterligare stimulans av just STF – frågade jag mig. Jag skrev en insändare i DN (27/11 2007) och en till STF:s tidskrift. Den senare togs förstås inte in i tidskriften! Däremot drogs jag in i en brevväxling med redaktören Anders Tapper, som verkligen inte vek från sin åsikt. Det gav beklämande inblickar i en medielogik som mera liknar kvällstidningarnas och som inte tar hänsyn till exempelvis den smärta och oro som tillhör baksidan av de flashiga våldskildringarna. STF åberopar tidningen Resumés omdöme, som talar klarspråk i frågan:

”Svenska Turistföreningens årsbok har i årtal varit ohyggligt seg. I landskapsböcker har man framhållit det speciella i något kulturminnesmärkt stenröse eller i att fjällvandra. Lika kul som att läsa telefonkatalogen. Med årsboken 2007 tar man nytt grepp. Brott och trakt är en resa i det kriminella Sverige. Plötsligt är det bra läsning. // Aldrig har väl en publikation så rest sig på nio och tagit hem segern.”

Sedan jag skrev insändaren har finska HD beslutat att Åmselemördaren ska frigges i sommar, Uttran har drabbats av det årliga firandet av ett visst mord och John Hrons grav har skändats igen. De fortfarande levande människornas reaktioner i sådana här sammanhang är inte att leka med. Det vet alla som tar seriöst på frågan. Men det är tydligen inte något bekymmer för STF.

Låt gärna årsskriften fortsätta att vara "seg" om man inte med bättre omdöme kan välja ett samhällstillvänt tema. Jag bifogar insändaren i DN. Döm själva?

"Dålig smak - Turistföreningen!

Försök att läsa Svenska Turistföreningens Årsbok 2007 - **Brott och trakt. En kriminell resa genom Sverige** - samtidigt med DN:s angelägna artikelserie om intresset för extremt våld bland unga, de dagliga reportagen om vardagsvåldet mot åklagare och andra. Om du gör det måste det leda till frågan i vems intresse just Svenska Turistföreningen blåser under det ständigt ökande intresset för kriminalitet i alla former?

Stf surfar till synes reservationslöst vidare på den redan övermättade vålds- och deckarvågen och presenterar boken som *"en berättare som bryter ny mark och tar fasta på det ökade intresset av brottslig verksamhet"*. Ganska smaklöst och populistiskt kan man tycka? Förmodligen tror man som vanligt att årsboken ska slå ett slag för oförarglig turism till kända och okända delar av landet. I bästa fall välkomnas detta av de turismansvariga på de "intressanta" orterna. Men har man funderat över det riskabla ansvaret för andra tänkbara konsekvenser? Vilka avtryck kan man befara för redan drabbade människor och platser?

I värsta fall kan boken bli en behändig guide som svarar mot behovet att peka ut ytterligare "kultplatser" för rituella excesser och "demonstrationer". Det värsta exemplet på detta är förstås det

"bruna" demonstrationståg som årligen dränker människorna och den lilla orten Uttran på årsdagen av ett riksbekant mord med etniska förtecken.

Kanske är det så att människorna i t ex Yngsjö och Sala nuförtiden inte känner sig belastade av vibbarna från de uppmärksammade brotten för bra länge sedan. Men så snart Åmsele mördaren rymmer från finskt fängelse brukar det bli extra medial uppmärksamhet på platsen med den vackra mordplatsen på kyrkogården i norrlands inland. Och hur är det med reaktionerna i Uppsala, där årsskriften påminner oss om Fadime Sahindals tragiska öde. Men så långt som till mordet på John Hron går man inte -(denna gång?) Var går den osynliga gränsen för dålig smak och absolut för dålig smak kan man fråga sig??

Jag instämmer med DN:s Ingrid Waaranperä (2007-11-16) som menar "att kombinera texter om kända kriminalfall med notiser om andra fall inom samma genre och att samtidigt gifta ihop kriminaljournalistiken med tips om resvägar och sevärdheter - (-)leder till begreppsförvirring och totalt etiskt haveri". - "Mest skrämmande med "Brott och trakt" är inte den svenska kriminalhistorien utan att Svenska Turistföreningen tydligen helt saknar moralisk kompass".

Stf - kom i stället med initiativ som aktivt bidrar till att hantera våra gemensamma ökande problem - det skulle vara värt allt respekt!

Karl-Henrik Ström"

diskussionsforum

Diskutera på www.tfknet.se

Hej Karl-Henrik S.

Tack för din mkt intressanta artikel i senaste Tfk, som kom i går. Du har ett sakfel, som jag vill rätta. Astrid Kristensson, denna "järnmormor" som jag vill beteckna som ideologisk förebild för Gun Hellsvik och Ask, blev aldrig justitieminister. Folkpartiet och Centern ansåg henne FÖR konservativ och efter mycket letande hittade man "den gamle hygglige" Gabriel Romanus och gjorde honom till justitieminister.

Jag tycker valet av Romanus och "bortvalet" av Astrid K var ett positivt tecken på att folkpartiet dåförtiden ännu var anhängare av en humanistiskt och mänsklig kriminalvård och att den s.k. folkopinionen ännu inte var mogen för dagens "hårda tag". I det avseendet är minnet av Astrid Kristensson ljusst. Hon blev väl landshövding i Växjö som en skugga av den störste landshövdingen i Växjö, liberalen och humanisten Thorvald Bergkvist, som undertecknade lagen om cellstraffets slutgiltiga död i vårt land, d.v.s.lagen från 1945. Landshövdingstolen har under årens lopp besittits av mindre framgångsrika justitieministrar, som sparkats av olika skäl. Jag bodde i Växjö under åren 1959-1974 och fick bl.a. uppleva Thorvald Bergkvists sätt att utöva sin makt. När skk Lisa Örnmarker och jag, som var nyanställd skyddsassistent i

Växjödistriktet, uppvaktade TB med förslag till ledamöter i de då nyinrättade Övervakningsnämnderna, tog han emot oss med stort intresse och - och det var naturligtvis det viktigaste - han beslutade helt enligt våra namnförslag!

Ja, det här blev längre än beräknat, men så blir det ibland.

Många hälsningar!

Gunnar Lindberg, fd kvd i malmöregionen m.m.

Tack Gunnar för din historiska accuratess! Jag brukar skryta med att jag har ett associativt minne, men det räcker inte uppenbarligen inte för att täcka in ett 100% igt kalendervetande. Såvitt jag kommer ihåg så var/är ju du också särskilt historiskt intresserad/bevandrad. För min del är det 30 år sedan jag lämnade kriminalvården och hågkomsterna har sedan dess legat i viss träda. Men när de väl väcks till liv så är de förvånansvärt livliga.

På tal om det historiska så vet du väl att Sveriges Fängelsemuseum ligger i Gävle i den gamla anstaltsbyggnad där jag var chef ett antal år på 1970-talet. Nu i museets styrelse. Jag rekommenderar ett besök - först på hemsidan www.fangelsemuseet.se och sedan i den historiska verkligheten.

Tack för kontakten!

Mvh/ Karl-Henrik

Gör som ca 20 per dag -
titta på Tfk's Internetsidor.

Våga skriv i Tidskrift för Kriminalvård på nätet!

Gå till diskussionsforum på

www.tfknet.se

Tidskrift för Kriminalvård